

Peter Sloterdijk

Filosofische temperamenten

*Van Plato
tot Foucault*

Vertaald door
Mark Wildschut

BOOM | AMSTERDAM

INHOUD

Woord vooraf [7]

Plato [13]

Aristoteles [37]

Augustinus [43]

Bruno [53]

Descartes [57]

Pascal [65]

Leibniz [71]

Kant [79]

Fichte [87]

Hegel [97]

Schelling [109]

Schopenhauer [117]

Kierkegaard [119]

Marx [127]

Nietzsche [139]

Husserl [147]

Wittgenstein [155]

Sartre [161]

Foucault [167]

Over de auteur [176]

Over de vertaler [176]

Woord vooraf

Rond het midden van de jaren negentig vatte ik samen met uitgeverij Diederichs het toen gedurfd aandoende plan op voor een alternatieve geschiedenis van de filosofie, die de grote etappes van het oude en recente Europese denken moest afleggen in de vorm van leesboeken rond de belangrijkste schrijvers. Het idee was indertijd ongetwijfeld mede ingegeven door de behoefte een anticyclisch intellectueel signaal af te geven tegen de om zich heen grijpende geesteloosheid, die voor het Duitse *fin de siècle* typerend was.

Het nieuwe aan dit plan was gelegen in het besluit de toonaangevende schrijvers zelf aan het woord te laten. Er was ons als uitgevers en bezorgers van primaire filosofische teksten veel aan gelegen de overheersing van de secundaire literatuur te mijden, die er sinds jaar en dag voor zorgt dat de woorden waarin de oorspronkelijke gedachten zijn vervat overal schuilgaan achter ondoordringbare sluiers van commentaren en commentaren op commentaren. Door ons op de teksten zelf te richten, wilden we het oorspronkelijke filosofische denken toegankelijk maken voor een bre-

der publiek, en niet in de laatste plaats ook de studenten die zich voor het academische vak ‘filosofie’ hebben ingeschreven een alternatief bieden voor de alom dominerende ‘Inleidingen’. Het was mijn overtuiging – en is het nog – dat er in de filosofie geen inleiding kan bestaan, maar dat de filosofische discipline vanaf de eerste minuut zelf het toneel moet betreden, eerst als denkwijze, en in het verlengde daarvan als levenswijze.

Het project nam door de goede samenwerking tussen de uitgeverij en de samensteller snel concrete vorm aan en wist een aantal uitmuntende geleerden zo te overtuigen dat ze zich bereid verklaarden de selectie en presentatie van de primaire teksten op zich te nemen. Binnen een paar jaar ontstond een serie die niet minder dan een filosofische bibliotheek *in nuce* vormde. Deze boeken hebben weldra hun weg naar de lezers gevonden en hebben vooral met hun herdrukken als pockets een groot publiek bereikt. Slechts twee van de geplande delen – niet de minste, ja juist die welke mij bijzonder na aan het hart lagen –, het Heidegger-leesboek en de Adorno-reader, kwamen door problemen met de rechten niet tot stand. Het was een schokkende ervaring te merken hoe de beheerders van de nalatenschappen van Heidegger

en Adorno hun monopolies gebruikten om de uitgave van een door de grootste kenners gemaakte selectie uit de geschriften van deze auteurs te verhinderen.

Door de voorwoorden van de samensteller bij de afzonderlijke delen in het onderhavige boekje te bundelen, is een effect bereikt dat oorspronkelijk niet was beoogd en nu tot op zekere hoogte toch plausibel lijkt. Tot mijn eigen verrassing merkte ik dat de hier bijeengebrachte vignetten van denkers zoiets als een zinvol aggregaat vormen – geen geschiedenis van de filosofie, maar wel een galerij van karakterstudies en intellectuele portretten die aantonen hoezeer Nietzsche gelijk had toen hij opmerkte dat alle filosofische systemen altijd ook zoiets als onopgemerkte memoires en bekentenissen van hun schrijvers zijn geweest. Dat aan de selectie van de auteurs onvermijdelijk een element van onrechtvaardigheid kleeft, valt niet te loochenen. Doordat ze het *ad libitum* uit de weg ging, hield ze het midden tussen noodzaak en willekeur.

De titel van deze bundel is onmiskenbaar een toespeling op de bekende uitspraak van Fichte: wat voor filosofie je kiest, hangt af van de vraag wat voor mens je bent. Daarmee wilde hij zeggen dat onderdanige types kiezen voor een naturalistisch systeem,

dat hun slaafsheid rechtvaardigt, terwijl mensen met een trotse inborst een systeem van de vrijheid omhelzen. Deze constatering is nog altijd even waar. Ik hoop met de volgende kleine studies te hebben aangetoond dat het scala van filosofische temperamenten veel verder reikt dan deze archetypische tegenstelling tussen laffe en trotse subjecten. Ze is zo breed als de door de *logos* verlichte ziel, waarvan Heraclitus beweerde: hoe ver je ook gaat, het is onmogelijk haar grenzen te bereiken.